

PLAIIURI SĂCELENE

REVISTĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA CULTURAL-SPORTIVĂ „IZVORUL“ — SÄCELE,
ÎNFIINȚATĂ ÎN ANUL 1922 ȘI REÎNREGISTRATĂ LA JUDECATORIA BRAȘOV, SUB NR.
15553, DIN 08.03.1994, cont nr. 4072996060012 B.R.D. FILIALA SÄCELE

DIN SUMAR:
— Säcelenii au nevoie de informație adevărată pag. 2
— Vînirea oilor la munte, primăvara pag. 3
— Curier juridic pag. 3
— Cronica limbii române pag. 4
— Curier medical pag. 6

ANUL IX
NR. 3
(Serie nouă)
TRIMESTRUL I — 1995

IN MEMORIAM

PROF. UNIV. DR. GHEORGHE DRAGOS

Identitatea și destinul unui popor au la bază valorile lui eterne, pe care scurgerea timpului le cere și le sedimentează. Numai acestea întăresc sentimentul durerii, increderea în permanențe, izvorând organic din ființa adâncă a neamului. Acestea îi călăuzesc pașii, îi modeleză gândurile pe drumurile istoriei.

Dintre personalitățile remarcabile ale acestor minunate plăuri săcelene, distingem pe prof. univ. dr. Gheorghe Dragos, care și-a

dedicat întreaga sa activitate dezvoltării gândirii economice, a strategiilor de dezvoltare a României interbelice, implementate în mod creator la specificul țării noastre.

S-a născut la 30 septembrie 1898 în Satulungul Säcelor. A urmat clasele primare la Satulung, după care s-a înscris la Liceul „Andrei Șaguna“ din Brașov. După absolvirea liceului, urmăză Școala comercială superioară din Brașov, iar din 1920 își continuă studiile la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București, secția economico-consulară, luându-și licență în studii economice, în anul 1923.

Ing. Claudiu ROȘCULEȚ
Ing Octavian TARAS

(continuare în pag. 5)

Însemnări vechi, de la Biserica Sf. Adormire din Satulung

— SPICUIRI —

În cele câteva condiții cu însemnări diferite, aflătoare în arhivele bisericilor din Säcele, se găsesc și câteva știri de un deosebit interes local, mai ales pentru aceia care să arătă incumeta cu cercetarea mai de aproape a acestor biserici, cuprindându-le într-un studiu monografic. Ar fi unul din frumoasele și interesantele studii ce să arătă atât de la început și de la sfârșitul anilor 1812 și 1813.

În rândurile de mai jos voi să spicuieri din una din condițiile aflătoare la biserică Sf. Adormire din Satulung, condiție scrisă în grija, cu litere cirilice și cu oarecare îndemânare.

După cum ne arată chiar însemnarea de pe copertă, condiția începe cu anul 1812 August 11. Pentru acest an avem mai mult însemnări referitoare la sumele strânsă prin cele două discursi, existente atunci. Astfel, din August și până la sfârșitul anului 1812 s-a strâns cu cele două discursi suma de 95 florini și 35 creiți, iar în anul 1813 venitul celor două discursi a fost de 202 fl. și 83 cr.

În August 1815 se face socoteala bisericiei „de la începutul zidirii sale“, constatăndu-se că întreaga avere era de 30 fl. La 17 Martie 1817 această cifră se ridică la 791 fl. 9 cr.

1819 — Apare ca preot Alexe Verzea.

1830 — Apare ca gocimani (epitrop) Stan Găitan și Voicu Roșculeț. Probabil moare gocimanul

Sava, care se întâlnește până atunci.

1831 — Noemvrie 22, s-au luat societea sfintei biserici cei nouă, hramul sfintei Adormiri, despre tot venitul și despre toată cheltuiala care s-au făcut în vremea mai sus scris, supt gociștia dumnealor Stan Găitan și Voicu Roșculeț, pe seama sfintei biserici calăndându-se venitul de 791 fl. 34 cr.

1. S-au plătit părintelui Alexe Verzea o datorie de la pardoseala

(pavajul) altarului 100 fl.

2. S-au cheltuit pe alte mărunturi, pe samsa sf. biserici și samsa școalei după cum arată protocolul cheltuielilor 68,05 fl., suma fiind de 168,05.

Scăndându-se afară cheltuiala 168,5 din venitul sf. biserici 791,34, au rămas bani gata 623,26. Din banii aceștia sunt dați cu dobândă:

AI. STROE-MILITARU

(continuare în pag. 6)

IZVORUL

PRIVIRE RETROSPECTIVĂ ȘI DE PERSPECTIVĂ

S-a scurs un timp de atunci, de când am hotărât, am luptat și am realizat reînființarea Asociației socio-cultural-sportive „Izvorul“ Säcele.

Înființată în anul 1922 și reînființată la data de 8.03.1994 — asociația noastră a săcelenilor și a propus și are ca program nu numai acele considerații ce fac trimitere la trecut și deci la reducerea în activitate și spre cu-

noaștere a tot ce a fost aici la noi la Säcele, ci și la o activizare a principiilor și simțăminte specifice acestor meleaguri.

Ziceam noi odată că am dorit să fim ce am fost, dacă nu mai mult.

Ziceam noi să păstrăm vie fața, cinstea și mândria Säcelor.

Am spus și am tradus în fapt integral sau în parte ideea de a renăște aici la noi acel climat care și propune tonificarea omului

și în ansamblu a societății, ca rezultat al comportamentului cotidian și numai al participării efective a noastre a tuturora la viața social obștească, păstrând astfel tradițiile și trăsăturile specifice săcelene.

Prof. V. CARPIN

(continuare în pag. 5)

Actualitatea săceleană

„Săcelenii au nevoie de o informație adevărată”

Redactorii revistei „Plaiuri Săcelene” pentru numărul 3 al revistei, care va apărea în cursul lunii Martie 1995, în numele celor 5.500 săceleni care lucrează în întreprindere, vă solicită răspuns la câteva întrebări:

Rep.: — Cu ce rezultate SC Electroprecizia a încheiat anul 1994?

Z.C.: — Anul 1994 cel de al 5-lea an al tranzitiei spre economia de piață, a fost traversat în condițiile vitrege ale blocajului economico-financiar, în care lipsa banilor a îngreunat atât aprovizionarea tehnico-materială, cât și onorarea tuturor contractelor încheiate.

În aceste condiții deloc favorabile, Electroprecizia a reușit să-și mențină nivelul producției, situat de altfel mult deasupra mediei pe economia națională, confirmând o stabilitate certă, reușindu-se adaptarea la cerințele pieței, atât la intern cât și la extern.

La sfârșitul anului 1994 s-au semnat următoarele rezultate:

- producția marfă industrială: 57,5 miliarde lei;
- productivitatea muncii: 9,3 milioane lei/salariat;
- numărul de salariați: 6170;
- Exportul: 5,5 milioane \$ — dublu față de anul 1993.

Din acest export 1 milion \$ s-a realizat prin contractele directe ale societății cu partenerii străini, fapt ce constituie o mare realizare și demonstrează că putem să înțelegem pe propriile picioare.

Trebue renunțat treptat să încheiem contracte prin intermediari, deoarece aceștia solicită în funcție de cantitatea de produse vândute comisioane de până la 7 %.

Am livrat și bineînțeles livrăm în continuare motoare, polizoare, mașini de găurit, pompe periferice, demaroare, alternatoare, relee, în țări ca: Franța, Italia, Germania, Spania, Sîria, Egipt, Argentina, Iran etc.

Rep.: — Cum a demarat societatea în 1995 și ce premise intrevedeți?

Z.C.: — Anul 1995 considerăm că l-am inceput bine deși ne lovin de aceleasi greutăți ca în 1994 și în primul rând de blocajul economico-financiar.

Avem de incasat 17 miliarde lei și suntem datori 11 miliarde lei.

În acest an ne-am propus o producție marfă industrială cu cel puțin 10 % mai mare, ca urmare a cererilor foarte mari de motoare electrice.

Pentru a face față acestor cereri la export, secția I de motoare va trebui să producă lunar 18.000—20.000 motoare, secția 3 A (alternatoare) 15000 motoare, secția 3 B (demaroare) 10000 motoare.

Bineînțeles că nu vom neglija nici echipamentul electric auto, astfel că din aprilie 1995 trebuie să livrăm lunar în Venezuela 15000 de rotoare alternator. Aceasta constituie un produs nou pentru realizarea căruia trebuie o tehnică înaltă și multă seriozitate din partea execuțanților.

Cel mai important pentru noi rămâne însă asimilarea demarorului, alternatorului, distribuitorului pentru autoturismul RODAE (Corea de Sud) care se va fabrica la Craiova înainte din trimestrul I 1996.

De realizarea acestui obiectiv depinde menținerea forței de muncă în societatea noastră și redresarea fi-

nanciară, cunoșcând că beneficiarii de echipament auto tradiționali „Roman SA”, „Tractorul SA”, „Câmpulung Muscel” („ARO SA”) și-au redus mult cererile și sunt și răi platnici. Excepție o face SC DACIA Pitești care ne-a ajutat mult să supraviețuim în acești ani gri.

Vrem să realizăm până la sfârșitul anului 9 milioane \$ la export. Mult, puțin, greu, ușor, acesta este obiectivul. Suntem optimiști fiindcă avem un colectiv de oameni puternici, harniți și pricepuți.

Am făcut multe lucruri bune pentru muncitorii din societate, dar anul acesta ne propunem să facem și mai mult în sensul de a îmbunătăți permanent condițiile de lucru, de a le asigura permanent de lucru, pentru a le asigura salarii cât mai mari, pentru a duce o viață cât mai decentă.

Începând cu luna februarie salariul mediu în Electroprecizia este de 260.000 lei.

recent înființată pe lângă Clubul Electroprecizia.

Nici activitatea sportivă nu va fi neglijată. Avem ca obiective menținerea echipei de rugby în divizia A și promovarea echipei de fotbal în divizia B. Dorim să dotăm terenul de fotbal cu instalație de nocturnă și să fim primii din județ care avem așa ceva.

După cum se vede obiectivele noastre în acest an sunt foarte îndrăznețe și dorim din toată inima să le realizăm.

Rep.: — În calitate de consilier al orașului Săcele cum intrevedeți colaborarea dintre Primăria orașului și SC Electroprecizia SA?

Z.C.: — Având în vedere că sunt consilier al orașului, dar și manager în actuala echipă managerială formată din subsemnatul, domnul ing. Popa Alexandru actualul Prefect al Județului și domnul Ec. Birăescu Ion manager general (prin acordul nostru al celor trei) sper sau mai bine

legată de aniversarea lui Ion Lapedatu, am sponsorizat cu 500.000 lei acțiunea legată de sărbătorirea zilei de 1 Decembrie, am cumpărat un ARO pentru Poliția orașului și multe altele.

Am dat câteva exemple pentru a fi cunoscute la nivel de oraș, pentru că noi suntem conștienți că societatea comercială Electroprecizia se confundă cu orașul și noi suntem aceia care avem forța financiară.

Ne-am propus și anul acesta să facem mult mai mult pentru Săcele, dar subliniem, numai în condițiile respectării legilor în vigoare.

Rep.: — Cum receptați apariția Revistei Plaiuri Săcelene — conținut, prezentare și cum intenționați să o sprijiniți?

Z.C.: — Apariția Revistei Plaiuri Săcelene este foarte bine venită. În primul rând s-a realizat o tradiție, lucru deosebit de important. Săcelenii au nevoie de **informație adevărată** pentru că orașul se confruntă cu multe probleme și multe nevoi:

— definitivarea introducerii gazului metan,

— lipsa apei reci în multe locuințe,
— slaba aprovizionare a orașului, lucru de neînteleas în cadrul economiei de piață,

— străzi pline de gropi,
— pensii mici pentru cei 7.000 de pensionari,

— probleme de sănătate, lipsa medicamentelor, slaba dotare cu aparate a spitalului și a polyclinicilor,

— starea infracțională în cadrul orașului,

— cultură la nivel de oraș,
— probleme cu care se confruntă școlile, cadrele didactice etc.

Revista are de unde să-și aleagă articolele și va fi din ce în ce mai interesantă dacă ar apare lunar.

În ceea ce ne privește Electroprecizia va da tot concursul pentru apariția acestei reviste. De fapt fără sprijinul nostru n-ar fi apărut nici până acum.

Total susțin (este o părere personală) că pe viitor revista trebuie cumpărată la un preț accesibil (100—100 lei). Un lucru dat gratuit, cu trecerea timpului n-are valoare, ori revista trebuie să fie tratată cu mare respect de toți săcelenii și nu numai de ei.

În încheiere mă adresez cu tot respectul cuvenit tuturor săcelenilor și-i asigur că echipa managerială, consiliul director de la Electroprecizia permanent vor pune în centrul atenției grija față de om, pentru a duce o viață cât mai bună posibil, pentru prosperitatea și înfrumusețarea orașului nostru.

Au consemnat,
Ing. Oct. TARAŞ
Ing. Claudiu ROŞCULET

Interviu cu domnul ing. ZAVARACHE CONSTANTIN manager – Electroprecizia S.A. Săcele

Vom căuta să menținem jos prețul unui prânz la microcantine, (în prezent este de 700 lei), prețul pentru transportul angajaților cu abonament de acasă la societate și invers (în prezent cu 100 lei mai jos) decât cele practice pe Săcele și în Brașov), știind că avem în dotare 5 autobuze.

Numai pentru a schimba condițiile din secția I motoare am prevăzut în acest an 600 milioane lei.

Trebue să apreciem că avem în Sindicatul Liber din societate un „adversar” permanent care știe ce vrea și luptă permanent pentru protecția angajaților noștri. Este și meritul lor că societatea s-a menținut pe linia de plutire în acești ani.

În acest an dorim să facem mult mai cunoscută societatea noastră în țară și străinătate prin publicitate prin ziar, reviste, radio, televiziune la posturi locale sau naționale, prin participări la târguri internaționale (Viena, Köln, Hanovra, Gijon, Torino, etc.).

La ora actuală cea mai bună publicitate ne-o face cele două obiective date în funcție la sfârșitul anului 1994 — Magazin Service Dârste și cele 23 de răioane ale magazinului din PASAJ BRAȘOV. În primul obiectiv am investit 500 milioane de lei, iar în al doilea 1 miliard lei.

La Dârste lucrează 29 salariați și se vinde în medie de 20 milioane pe zi, iar la Pasaj lucrează 86 salariați și se vinde de 10 milioane pe zi.

Cele două obiective sunt mândria noastră a tuturor din societate. Este mare lucru să construiești în acești ani, când mai mult s-a stricat și s-au făcut mai multe lucruri rele decât bune.

Ne vom ocupa în acest an de Clubul Electroprecizia pentru a continua activitatea cultural-artistică având în vedere că împlinește 30 de ani de activitate.

Vom contribui la înfrumusețarea parcului din apropierea Clubului și Polyclinicului. În acest parc vom amenaja un loc în care va cânta fanfara

Anecdote

— După cum bine se știe, mocanii erau cam strânsi la pungă și greu se hotărău să bage mâna în ea, odată un mocan se întâlnește în Brăila cu un vechi cunoscut și... cinstesc evenimentul. După câteva rânduri plătite de brăilean, mocan

nul zice: — ști ce, rândul următor nu-l mai plătești tu, dăm cu banul.

★
— Un ardelen vine în goană la casa de bilete din gară.
— Repede, vă rog un bilet de-a doua la acceleratul de 6.
— Pentru Constanța?
— Pe dracu, pentru mine!

Venirea oilor la munte, primăvara

Si se duc și nu vin
Până la Sf. Constantin
Si se duc și nu vin iară
Până la dalba primăvară.

Din vîrful Secăriei și până în fundul Văii Slonului, cât cuprindeai cu ochii, vedea curgând cîndurile de oi și de niei.

Veneau de la câmpie, din Dobrogea, din Bălți, din Bărăgan sau de mai departe din sudul Basarabiei sau poate chiar din Crimeea.

Unele fuseseră aduse cu trenul până în gară la Comarnic, altele mânate pe jos, mile în sir.

Se înălbeau văile, livezile și poienile, de-a lungul acestor drumuri ce plenau din Comarnic și care treceau prin Secărie, Teșila, Treisteni, Poduri, Crucea lui Stefan, Dințeasa, Vadul lui Zecu și Slon. Behăitul și sunetul clopotelor de aramă, dezlonțuite în ecoul și rezonanta văilor, renășteau totul la viață, după o iarnă lungă, pustie.

Era o procesiune de adâncă tradiție mocănească, de profundă afirmare românească și care atesta integrarea poporului acestuia în templul Carpaților.

Si apoi, târziu, în montajul perfect de ansamblu, cîndurile pă-

Din volumul „Ciobanul secelean, Marele reprezentant al Uniției Românești” lăsat nouă în manuscris de tatăl și bunicul nostru: Dr. N.G.V. GOLOGAN

răseau pe rînd, valea, dispărând pe potecile din păduri ca să iasă iarăși la lumină în unul din golurile de munte.

Si spectacolul acesta dura săptămâni în sir.

Să ne apropiem de unul din cîndurile aflate jos în vale. În fruntea cîndului, între doi batali căt urșii de grași și voinici ce sunt și care înaintea legănuindu-se dând glas clopotelor ce le sunt atârnate de gât — merge mândru vătaful. El este un cioban nu mai Tânăr de 40 de ani, voinic, chipeș și bine legat.

Merge drept și cu privirea de parte scrutoare, cu ochii mai mult gândind decât văzând. Prins între spete își poartă singura armă de apărare: bățul ferecat în tablă de alamă și cu verigă de oțel la vîrf. E mândru de căciula lui fumură pe care o poartă trasă puțin pe ochi. În picioare are opinci cu talpă de Brașov, prinse cu curele, frumos petrecute pe deasupra, strânsse pe pulpă, peste cioareci de dimie albă de casă, acum înnegriți de drum.

Își poartă zăbunul de dimie cafenie aruncat pe umeri — când e cald — sau îmbrăcat pe mâncei când îl încearcă frigul.

Cămașa albă, din pânză tesută în casă la război, are mâncei largi și o poartă pe dinafără, ca la Români. Ea este încrețită la spate, în cute dese și e strânsă bine cu chimirul, la mijloc. Chimirul e din piele galbenă și e întuit cu desene geometrice, cu bumbi de alamă. În chimir stă însipit fluierul sau cavalul, aşteptând, parcă, să fie scos pentru a da cântec de doină, horă sau sârbă. Tot în chimir se zărește acarul prins de o curelușă, amnarul, cremenea cu iască, o teacă cu două cuțite făcute cu prăsele din coarne de berbec și unelte de chirurgie veterinară-populară.

La spate, de-a lungul chimirului, atârnă ștergarul, frumos răsucit și cu capetele băgate în partea din față.

În mijlocul cîndului, două vietă negre, ieșite deasupra înălțimii oilor, pășesc liniștite sub povara unor desagi, ghebe, cojace,

saci cu mălai, crăcaniile și ceanul pentru făcut mămăligă și câte o dată câte un miel nou fătat cu capul ieșindu-i dintr-un sac. Viețările acestea sunt cei doi măgăruși din zestrea cîndului.

In urma cîndului și pe aripi, doi ciobani mai tineri, chipesi și ei, au misiuni de încheietori. Ciobanii aceștia sunt ajutați de 4—5 căini mari, ciobănești, care nu știu nici ce-i trica și nici ce-i obosela. Ei așteaptă numai ocazia să-și arate atașamentul față de stăpân. Bățul și căinii: arme de apărare dar și de dirijare a oilor pe linia drumului.

In alcătuirea unei tărle, atât pe perioada de deplasare, cât și pe aceea a păsunatului, cîndurile constituiau „formațiuni“ de multe sute sau chiar mii de capete de oi și miei, mioare și berbeci.

In această alcătuire treceau și spre munte în cadență de „porneală“.

In urma cîndurilor apărea căruța, trasă întotdeauna de doi cai. Ea era încărcată cu ale tărlei și ale ciobanilor, adică lucrurile care nu le preluaseră măgarii.

In timpul drumului mulsul se făcea în curtea vreunui cunoscut, iar produsele se împărtăseau localnicilor. Se numea „mulsul la roată“, căci căruța devinea o strungă improvizată.

Când intra în pădure, căruța o lăua înainte ca să ajungă din timp la locul stânii și cei din ea „s-o dreagă“: strunga refăcută, acoperișul asigurat împotriva ploii, furările fierbătorii bine înfipite în pământ, scaunele reparate... și totul frumos măsurat ca să fie curat.

Când ajungeau cîndurile la goțiul stânii se producea un vacanță: fiecare năvălea din altă parte de pădure. Acest vacanță își găsea imaginea pentru noi, copii fiind, atunci când făcând gălăgie, mamele noastre ne dojeneau: „Mai potoliți-vă că parcă au ajuns oile la stână“.

Târziu când luna punea stăpânire pe întreaga ambianță, totul se liniștea.

In încheierea redării prin scris a acestui episod de rit mocănesc secelean, recomandăm celor tineri completarea imaginii prin elementul de decor al naturii. Aceasta presupune excursii întreprinse în zona: Păltinel, Mușita, Vaida și alte locuri din minunații munți ai Clăbucetului Baiului.

Prelucrat de
ing. Gelu GOLOGAN

DATINI, OBICEIURI

Mărțișorul

Obiceiul mărțișorului este foarte vechi, pierzându-se în negura vremurilor. Cuvântul este denumirea populară a lunii martie, prima lună a primăverii. La popoarele vechi Anul nou începea la 1 martie, coincidând cu începutul unei noi perioade de vegetație, cu înnoirea naturii. Abia în anul 153 înainte de Cristos se fixea la Roma oficial data anului nou la 1 Ianuarie. Până târziu însă, sec. XVII—XVIII, popoarele Europene serbau Anul Nou la 1 martie, la noi fiind introdus oficial la 1701. Anul Nou era sărbătorit cu mult fast, multe din obiceiurile străvechi menținându-se și azi.

Numele lunii martie derivă de la zeul Marte, zeul roman protector al vegetației, adorat ca expresie a forței generatoare a naturii,

apoi apărător al pământului patriei și, deci, la nevoie, războinic, cum îl știi de fapt cei mai mulți.

Mărțișorul oferit la începutul lunii martie, al reinvierii naturii, reprezintă un talisman, o urare de sănătate și belșug. Cele două culori ale șnurului de azi, roșu și alb, semnifică cele două elemente primordiale ale vieții: focul și apa, dar sunt în același timp și un simbol al celor două sexe, bărbătesc și femeiesc, tot un simbol al vieții, deci. Există și credință că se dorește persoanei căreia îi se oferă mărțișorul să aibă față curată (albă) și să fie sănătoasă și frumoasă (roșie în obrajii). Șnurul este legat de mici obiecte, simboluri ale fericirii, vieții lungi, norocului: trifoi cu patru foi, horar etc.

De menționat faptul că suntem unul dintre puținele popoare la care există acest obicei. De 1 Martie, se oferă mamelor, soților, colegelor, iubitelor, acest simbol al fericirii, purtător de noroc pentru un an întreg.

Prof Ilie CUJBĂ

CULTURĂ CULTURĂ CULTURĂ CULTURA CULTURA CULTURA

Câteva observații asupra vocabularului mocanilor

Lanțului documentar al continuității organice de viață în spațiul carpato-dunărean începând din epoca bronzului (civilizația proto-tracă și tracă) și până astăzi, argumentul lingvistic îi este o verigă de maximă importanță.

Un fapt dintre cele mai interesante din istoria demografică a românilor îl constituie transhumanța, prin care mocanii au contribuit la răspândirea pe întreg teritoriul locuit de români a faptelor de limbă, a inovațiilor, a folclorului, fiind astfel un element important în asigurarea unității limbii române.

In drumul lor mocanii au lăsat numeroase urme. Trecerea păstorilor în Oltenia și Tara Românească a lăsat urme în toponimie: Ovid Densușianu pomenește drumi care poartă numele de „Drumul Oii“ sau „Drumul Oilor“, iar Iorgu Iordan explică la fel „Drumul Mocanului“. Tot așa se poate explica și denumirea localității Săcele din Dobrogea, nume de familii comune ca și pronunția unor palatalizată a urmășilor mocanilor săceleni stabiliți acolo.

Se știe că limba română este latină vorbită pe teritoriul vechii Daciei în mod neîntrerupt, de la colonizarea romană până astăzi. Dar substratul, limba geto-dacilor, a lăsat urme atât în vocabular, cât și în alte compartimente ale limbii. Din clasificarea semantică a termenilor românești din substrat (cf. Gr Brâncuș) rezultă că grupul cel mai numeros îl reprezintă cel legat de realitatea păstorești. Trebuie subliniat însă că terminologia în legătură cu viața pastorală (ca de altfel întrig lexicul românesc) este latino-romană în partea esențială, de temelie.

Referitor la cuvintele geto-dacice, din discuțiile purtate cu săceleni în vîrstă, am observat că aceștia le cunosc, le-au folosit, ele denumind realitatea imediate ocupăției, păstoritul. Cum e și firesc, o serie de termeni sunt cunoscuți numai de bărbați, nu și de femei. La câteva propoziții în care termenii geto-daci, mai mult sau mai puțin cunoscuți nouă, sunt știuți de mocanii săceleni:

„Mocanii erau aprigi, au stat în cătune la vatra lor. Purtau căciulă și brâu; aveau o droaie de copii, băieți. Erau bucurosi de adereea vântului, de boarea amurgului, nu le plăcea viscolul. În drum spre baltă vedea gheonoaie cu gheare mari, păsări bardze (albe). Mergeau și pe lângă părăuri cu apa mierie (albastră), pe lângă genuni. Purtau lucrurile mormane pe mâini murgi. Prindeau oile cu cață (băt lung cu cărlig la capăt). Aveau cai cu starnut (pată albă pe bot). Aveau câte un cărlanșut (ciut-ciut), îl țineau în ţarc, aveau și vătui (iezi de un an). Moșul ca și baciu la stână avea o ghioagă. La prepararea laptelui întâlnim iar mulți termeni din substrat: brânză, zăr, zară, urdă, străgiată (lapte abia încheiat), marcăt (lapte covăsit, iaurt) strepede (vierme care crește în brân-

ză) sarbăd, rânză (stomac la om și la animale, în el se facea chia-gul). (cf. și St. Dumistrăchel). La stână treburile erau bine împărtășite: baciul era stăpânul, alții erau mănători (cu sensul de strungar — strungă).

Interesantă este și evoluția unor termeni păstorești care și-au pierdut sensul originar. Astfel verbul „a răvăși“ pentru noi azi are semnificația de „a produce dezordine, a împrăștia, a răscoli“. La mocani însemna și „a număra oile pentru a vedea cât are și de plătit pentru vărat fiecare dințre proprietari“. Sigur că numărându-le se producea dezordine. „A răvăși“

bii. „A avea cheag“ (fără cheag nu se face brânza) înseamnă „a fi bogat“; „a se închega un gând“ înseamnă „a prinde formă, conțur“; „a fi de aceeași iarbă“ (cu cineva) înseamnă a avea gânduri identice; „a umbla că iei două piei de pe o oaie“ înseamnă a urmări un câștig exagerat, necinstit. Dintre termenii care stau la baza unor astfel de expresii un loc important îl ocupă cuvântul „brânză“. E folosit ca un etalon: „asta e altă brânză“, spunem pentru a arăta că „asta e altceva“. Despre un om cu calitatea pe care nu le folosește cum trebuie spunem „brânză bună în burdul de căine“, adică a nu realiza nimic. Despre

de lupul în stână“ are sensul de „a-și aduce singur dușmani în casă“.

Dar și femeile au un aport deosebit în nuanțarea exprimării. Mocancele se ocupau cu prelucratul lânii, expresiile fiind și ele legate de această ocupație. Când cineva este scump la vorbă se spune că „și-a tors pe limbă“. Despre cineva care vorbește cu ușurință și fără menajamente se zice că „nu-i-a tors (mumă-sa) pe limbă“.

La cealaltă extremă se găsește valoarea figurată a verbului „a îndruga“. Sensul propriu este de „a toarce sau a răsuci cu druga“ (un fel de fus mare cu o roțiță în partea de jos) deci a toarce cam grosolan și în grabă. De aici „a îndruga“ are sensul „de a face ceea în grabă, a spune nimicuri“: „a îndruga verzi și uscate“. Ideea de temeinicie legată de tors e exprimată cu ajutorul cuvântului „furcă“. „A avea de furcă cu cineva“ înseamnă a avea mult de luptat; „a da cuiva de furcă“, a face pe cineva să-și bată capul cu chestiuni greu de rezolvat; „a se certa furcă“, a se certa foarte tare, „vorbe de furcă“ înseamnă flecăreală, iar „a avea stupid la furcă“, a avea ușurință în vorbire.

Alte expresii legate de țesut: „a prins pânza gură“ înseamnă că s-a făcut începutul. De la „ițe“ (fire) s-au format expresiile: „i-sau încurcat ițele“ respectiv „i-sau încurcat planurile, socoteliile“, „a descurca ițele“, a lămuri o încurătă. „A depăna“ înseamnă „a infășura firele dintr-un scul pe un mosor“. „A depăna o poveste“, de exemplu e des folosită, dar „a lua pe cineva la depănat“ sau „la scărmanat“ înseamnă „a-i pune întrebări amănunte“.

„Refec“ este numele cusături prin care se imbină două bucăți de pânză, ale căror margini se îndoae și se prind sub îndoitoră, deci o cusătură solidă, care cere efort. Mocancele fac plăcinte cu brânză „cu refec“ (o îndoitoră a aluatului). „A lua pe cineva la refec“ are sensul figurat de „a cere socoteală, a-l musta, a-l lua la întrebări“.

Bradul (cuvânt din substrat) este copacul cu o semnificație deosebită. Vechile obiceiuri legau de brad cele mai importante momente: nașterea (la botez), căsătorie și înmormântarea. Există în Săcele multe expresii formate cu cuvântul **brad**. „Cheptene de brad“ este o expresie folosită cu sens ironic, desemnând o situație pe care nu trebuie să-o iezi în seamă, un om neserios. De aici, pesemne, și expresia „mă cheptă“, cu sensul de „nu-mi pasă“.

Tot depreciativă este și expresia „înalt cât bradul și prost ca gardul“. Pornind de la acul Bradului numit și „țintă“ (singură frunză care durează foarte mult), despre un om care trăiește foarte mult, se spune prin Săcele: „O, apăi ăsta trăiește cât tântă bradului“. Este o urare pe care v-o fac tuturor!

Prof Ilie CUJBĂ

Cronica limbii române

cu sensul de „a număra“ a derivat de la „răvăș“ care e înrudit cu „răboj“ — obiect ciobănesc pe care se însemnau oile ce se dădeau la stână. Cu acest termen se întâlnesc o serie de expresii: „a șterge de pe răboj“ înseamnă „a da uitării“, iar „a-i se uita (cuiva) răbojul“ înseamnă „a-l uita moartea“.

Mă voi referi la o serie de expresii întâlnite în Săcele, cunoscute, desigur, și în alte părți. Mocanii, ca mai mulți români, de altfel, au un deosebit simț al humorului, astfel multe din expresiile întâlnite sunt depreciative: se râde de prostie, de lene, de omul hapsân etc. Astfel „ca măgarul între oi“ are un sens ironic, reflectând optica mocanului „ca măgarul în frunte“ este tot depreciativă. În secolul trecut în școli exista „banca măgarilor“ unde stăteau cei ce nu știau nimic. Plină de ironie este și expresia — capcană „decât savant oficos, mai bine măgar sănătos“. Cuvintele cu semantism păstoresc au o importanță deosebită pentru istoria limbii.

un zgârcit spunem că e „zgârie brânză“, pe când „a se alege brânza (urda) din zer“ înseamnă „a se alege binele de rău“; „a veni la spartul stânii“ are înțelesul de a veni prea târziu.

La păstori, într-un număr de expresii s-a ales simbolul prostiei în „oaie“, „a fi prost ca oaia“ sau și mai „tare“; „ca oaia în jug“; sau ironie „a fi deștept ca oaia“. Depreciativ este și „a o face de oaie“, cu sensul de gafă, pe când „mielul bland suge la două oi“ reprezintă omul slugănic care trage foloase din două locuri. „A da capia în cineva“ înseamnă „a se scrânti, a se tăci, a înnebuni“ (pornind de la sensul propriu, despre ovine și bovine „a se îmbolnăvi de cenuroză“). La fel și „a da strechea“ sau „a fi apucat de streche“. Bazată pe antagonismul legendar lup — oaie, avem o serie de sintagme și expresii referitoare la unele realități din societate: „lup îmbrăcat în piele de oaie“ este un om prefăcut, „a da oile în paza lupului“ — a lăsa pe cineva la discreția dușmanului; „a închi-

I D E I D E

A F A C E R I

un îndemn la înțelepciune...

Calitatea are valoare numai atunci când clientul se întoarce la tine, și nu produsul.

(Regulă — Mercedes Benz)

Creativitatea este mai importantă decât știința. Știința este limitată, însă creativitatea cuprinde întregul univers.

(Albert Einstein)

Pentru întreprinzător, piața este ca oceanul pentru marinari plină de irisuri și farfuri.

(Jean Louis Servan)

Priviți înainte și păstrați trecul în fața ochilor!

(Leonard Bernstein)

Atunci când devii maestru în ceva anume, cauță să devii școlar în altceva.

(Gerhard Hauptman)

Trăiește-ți fiecare zi ca și cum toată viața ai fi trăit numai pentru acea singură zi.

(Rosanov)

Fiecare zi de mâine reprezintă o nouă chemare.

(Martin Buber)

Ceea ce astăzi, înainte de tine, reprezintă vârful, vei vedea că mâine va fi doar o treaptă.

(Seneca)

Selectie,

Eftimie ION

„Învățământul săceleean actual între durere și facere“

Adeseori am meditat la ceea ce are specific școala de la Săcele, în trecut și astăzi, și am ajuns la părerea că într-adevăr există câteva repere care merită să fie cunoscute și dezbatute de publicul larg, singurul în măsură să emite judecăți de valoare și studii pertinente în acest sens.

În primul rând, cred că într-o viitoare stemă a orașului (care de fapt e în pregătire) și-ar afla locul și o carte deschisă, simbol al prețurii învățăturii pe aceste meleaguri, care au contribuit, prin transhumanță și credință neabătută, la plămădirea și menținerea limbii și simțirii românești. Nu trebuie uitat că, în trecutul nostru îndepărtat, oierul săceleean își dădea mai întâi odrasla să se instruiască la „școliță“ din sat, ca apoi băiatul ager la minte, cu purtare foarte bună, să urmeze drumul școlilor celor mari din Brașov și apoi prin străinătatea apuseană, unde viitorul specialist deținea spiritul european și o solidă cultură generală. De asemenea, la Săcele au funcționat, cu bune rezultate, vestitele școli de obște care pregăteau tinerii în di-

recția practicării unor îndeletnici utile vieții private și celei publice.

Prin anii '60—'70, localitatea a-junse renomată prin liceul său și prin cele două școli profesionale, institutii serioase care au pregătit absolvenți de valoare. A rămas nostalgia acelor ani, care ne determină să ne întrebăm ce se întâmplă în prezent, când școala săceleeană a cam pierdut pasul cu competiția și să semne de vădită derută și păgubitoare mediocritate. Cauzele impactului sunt multiple și necesită o analiză făcută în spirit obiectiv și peremptoriu. Părerea noastră e că actuala rețea a școlilor din localitate e, în general, bună.

Cele cinci școli generale, două licee teoretice și două grupuri școlare, reușesc să cuprindă întreaga masă a elevilor. Nu susținem ideea după care ar trebui „desființate“ (?) unele licee (?) în interesul sprijinii „calității“ pregătirii elevilor. Aceste voci (ce-i drept singulare) trebuie să știe că în Occident există orașe mult mai mici decât Săcele care au trei sau chiar patru licee teoretice.

Totuși, poate că ar fi benefic dacă s-ar mai reduce ponderea claselor „industriale“ în folosul sprijinii claselor de la Școala profesională, care vor juca în viitor un rol din ce în ce mai important. Asupra aspectului vom insista pe parcurs.

Pe lângă necazurile generale pe care le traversează școala românească de azi (lipsa fondurilor bănești, spații inadecvate sau insuficiente, precaritatea materialului didactic și mobilierului aflat în dotare, lipsa personalului didactic calificat la unele discipline, salarizarea jenantă a cadrelor didactice etc.) durerea învățământului săceleean se mai trage și din „fericirea“ sau „handicapul“ apropierei localității de municipiul Brașov.

Volens-nolens, noi trebuie să ne adaptăm cerințelor de ordin soci-al ce le impune respectiva vecinătate, inclusiv în domeniul atât de complex al calității și finalității actului de învățământ.

Săceleanul care are copii sărginciosi în ultimele clase ale gimnaziului își pune problema să-i dea la un liceu brașovean pentru că acolo, afirmă el, sunt „profesori mai buni și se face carte mai serioasă“. Cugetarea e pe jumătate intemeiată.

E drept că la noi, la Săcele, încă mai avem suplinitori fără studii universitare la discipline importante cum ar fi limbile moderne, latina, disciplinele socio-umane, geografia etc. E grav că acești „specialiști“ de ocasioală alimentează indisiplina în rândul elevilor, incurajând un soi de libertinism care atentează la pregătirea armo-

nioasă a elevilor. Neajunsul acesta, sperăm, e doar temporar, fenomenul fiind normal ca atâtea alte „boli“ ale chinuiei perioade de tranziție.

Pe de altă parte, mulți elevi „escaladează“ școlile de la Brașov din dorință fie de a-și etala uniformele pastelate sau toaletele civile, fie a lua aer ceva „mai ciudat“.

Naveta și răpește elevului cel puțin două-trei ceasuri pe zi, perioadă deosebită de utilă studiului individual și, pe deasupra, se mai întâmplă un fenomen oarecum ciudat. Odată elevul reușit la un liceu de renume, începe să se mediteze cu profesori... din Săcele în vederea reușitei în învățământul superior. Si pentru că am atins problema finalității actului învățăturii, să ni se permită și câteva considerații legate de „criza“ specialiștilor cu studii corespunzătoare care locuiesc la Săcele, acolo unde este nevoie de ei.

Datorită unei politici greșite care a pregătit ani de-a rândul „fortă de muncă“ cu predilecție în sectorul așa-zis „industrial“, avem azi o adevarată „sufocare“ cu mecanici, electricieni, ingineri, care domiciliază la Săcele, dar o adevarată penuria de specialiști în domeniul atât de important și de solicitat în viitor, al serviciilor private în sens larg.

Foarte puțini medici, profesori, juriști sau economisti mai întâlnesci având „bulletin de Săcele“. Si aceștia gonesc vertiginos spre vârsta a treia.

Prof. Liviu DĂRJAN

(urmarea în nr. viitor)

In memoriam

(urmare din pag. 1)

În anul 1925 a susținut examenul de capacitate pentru intrarea în învățământul superior, specialitatea juridico-economică, iar în anul 1931 susține examenul de doctorat. Devine astfel întâiul doctor al Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale din Cluj, când este numit asistent la Catedra de economie politică. Între anii 1938 și 1941 deține postul de conferențiar, devenind profesor titular și profesor catedră al Academiei în anul 1941, pentru ca trei ani mai târziu, în anul 1944, să fie numit rector.

A avut o activitate publicistică deosebită. Articole de specialitate: „Învățământul primar și problemele economice“, „Factorul economic determinant al războiului și al păcii“, „Economia — factor moral și economic al progresului omenesc“, „Ardealul din punct de vedere economic“; articole istorice: „1 Decembrie 1925“, „1 Decembrie la români“; poezii: „Din străini“, „1 Decembrie“, schițe: „O noapte de groază“, „Nu voi intra la bărbier căt voi trăi“, „O noapte de Crăciun“; satiric: „Nae competentu“ etc.

A susținut numeroase conferințe: „Situația economică a României“, „Viața și faptele lui Avram Iancu“, „Despre românii macedoneni“, „Însemnatatea zilei de 1 Decembrie“, „Rostul societății de lectură a elevilor“.

A enumera scrierile publicate, cărti apărute în prestigioase edituri ale timpului ar lua mult spațiu, de aceea ne rezumăm la cele mai importante: „Importanța și organizarea asigurărilor agricole, Cluj 1932“, „Cooperativa în Ardeal“, „București 1933“, „Kemal Ataturk, Omul și opera“, Ed. Minerva Cluj, 1935, „Problema aprovizionării în vechea Atenă“ 1938,

„Educația cooperativă în Danemarca“ 1940.

A publicat în numeroase reviste: „Viața școlară“ (Satu Mare), „Gând românesc“ (Cluj), „Trasylvania“ (Sibiu), „Astra“ (Brașov), „Plaiuri săcelene“ (Săcele) și ziarul, ca: „Gazeta Transilvaniei“, „România de Nord“ (Satu Mare), „Neamul nostru“ (Sf. Gheorghe), „Tribuna“ (Brașov) etc.

A făcut parte din mai multe comitete redacționale: la revista „Țara de mâine“ (Cluj) 1935—1937, „Observatorul“ social economic (Cluj) 1931—1938, la revista „Economia Românească“, ziarul „România de Nord“ și revista „Plaiuri săcelene“.

A colaborat cu alese personalități ale vieții spirituale românești, cum au fost: prof. univ. George Moroianu, prof. univ. Virgil Magdeanu, prof. univ. Victor Jinga, cu scriitorul Ion Agârbiceanu, cu prof. univ. Iuliu Hațeganu, cu academician Constantin Daicoviciu, cu prof. univ. Ion Breazu etc.

Întreaga sa activitate, atât cea de cadru didactic, cât și cea de publicist a stat „sub impulsul pașii de a contribui și eu la pregătirea culturală științifică și social economică a poporului român“.

Prin viziunea curată pe care a avut-o asupra destinului neamului nostru și prin ținuta pe care clipă de clipă a nutrit-o acestui destin, Gh. Dragoș se inscrie pe drumul marilor înaintași, începând cu cei din al căror suflet a izvorât cunoscutul document istoric „Suplex Libellus Valachorum“ continuând cu cel al „Memorandum“ și cu celealte nume glorioase de intelectuali și luptători ai neamului, între care cei din Țara Bârsei își merită locuri de frunte.

(urmare din pag. 1)

În ce măsură și la ce nivel s-a realizat acest deziderat rămâne ca săceleanul să-și spună cuvântul. În ceea ce ne privește pe noi, să ne autocalificăm „pionieri“ am spune că suntem aproape mulțumiți de ce am obținut. Altfel spus „Izvorul“ cheamă, face un călduros apel la toți săcelenii să vină și să participe alături de noi la acțiunea, am spune, de cunoaștere, trăire și afirmare a tot ce este și am dori să fie Săcelele — leagăn de tradiții, asezare de prestigiu și afirmare spirituală și nu în ultimă instanță asezare și de putere economică.

Fără a evidenția exclusiv nota pozitivă și deci rezultatele abținute, ne permitem să subliniem faptul că prin reapariția revistei „Plaiuri Săcelene“, revistă editată sub egida Izvorului și cu sprijinul efectiv al Consiliului oraș Săcele și al întreprinderii S.A. Electroprecizia, s-au creat premisele unui climat, să-l numim, săcelean.

Izvorul și revista „Plaiuri Săcelene“ și-au propus să strângă suflarea săcelenilor de aci și de pretutindeni într-un tot pentru a realiza astfel obiectivele propuse. Ne-am propus să realizăm climatul pentru a împărtăși aceleași simțăminte, să participăm efectiv și nemijlocit la promovarea bineleui, a progresului și prosperității.

Săceleanul de ieri și de azi a fost și va trebui să fie apreciat și stimat ca urmare a participării lui la dezvoltarea urbei în care trăiește și muncește.

În esență cele de mai sus cinstesc chintesa și corolarul statu-

Izvorul

lui nostru a Asociației „Izvorul“ este cunoscut de asemenea faptul că asociația noastră nu-și propune realizarea unui profit material, însă urmărește și-și propune participarea noastră a tuturor la viața și situațiile cu care ne confruntăm. Altfel spus „Izvorul“ cheamă, face un călduros apel la toți săcelenii să vină și să participe alături de noi la acțiunea, am spune, de cunoaștere, trăire și afirmare a tot ce este și am dori să fie Săcelele — leagăn de tradiții, asezare de prestigiu și afirmare spirituală și nu în ultimă instanță asezare și de putere economică.

Am dori să fim înțeleși, iar voi, fiți ai Săcelor, să fiți receptivi la această oră de cumpănă a afirmării. Unirea face puterea, iar participarea noastră plenară este un imperativ.

Participarea în masă la tot ce se cheamă viața Săcelor va confirma că am fost și suntem dorinci de afirmare sub aspectul pozitiv al realizărilor socio-cultural-eco-nomice.

Să nu uităm și să nu se treacă cu vederea că procesul de transformare și renaștere a unui nou climat și a progresului în ansamblu, stă în puterea noastră, în participarea noastră.

Vrem să fim noi, atunci trebuie să demonstrăm și să dovedim prin fapte!

Despre hipertensiunea arterială

Hipertensiunea arterială (HTA) este o boală cu frecvență mare în populație. În România există aproximativ 2 milioane de hipertensiivi, iar la vîrstă adultă, circa 15–20 la sută din populație suferă de HTA sau cardiopatie hipertensivă.

Din numărul mare de hipertensiivi, nici 30% nu fac tratament, iar dintre aceștia, doar jumătate fac tratament corect, pentru că boala este asimptomatică, bolnavii nu se controlează periodic, le este greu să facă tratament pentru toată viața, și abandonează.

Importanța deosebită a HTA constă în frecvența mare a bolii și în creșterea mortalității cardiovasculare, de asemenea, în gravitatea accidentelor cardiace, cerebrale și renale pe care le provoacă.

Dacă cei aproximativ 2 milioane de bolnavi hipertensiivi din România ar fi depistați la timp și tratați corect, accidentele și mortalitatea secundară hipertensiunii arteriale să reduce, după unii, chiar cu 80 la sută.

Acesta este motivul pentru care m-am gândit să scriu despre cea mai

frecventă boală dintre cele cardiovasculare și cu complicații foarte numeroase.

Să se cunoască faptul că pe lângă competența medicului este absolut necesară participarea activă a bolnavului. Un bolnav cu HTA trebuie să știe cum să mănage, cum să se protejeze față de stressuri,

1200 m, este cea mai recomandabilă. Schimbările brusă de altitudine sunt vătămătoare, de exemplu folosirea telefericului. Conducerea autoturismului este contraindicată la hipertensiivii cu tulburări cerebrale, cu tensiunea diastolică constantă peste 115 mm mercur, în prezența complicațiilor cardiaice și din cauza

conserve de carne, telemea, brânzeturile conservate, supa de carne, răcături, lapte (doar 250 ml/zi), murături, măslini;

— a nu se uita sarea „clandestină“ din: ape minerale, bicarbonatul de sodiu, purgativele saline și chiar pasta de dinți bogată în sodiu.

O dietă fără sare este necesară numai în situații speciale de HTA gravă.

În afara restricției de sare, dieta în HTA va fi:

— cu calorii reduse la hipertensiivii grași (simpla scădere în greutate antrenând adesea și scăderea tensiunii arteriale) — normalizarea tensiunii arteriale în aceste situații apare la 1/3 din cazuri.

— săracă în grăsimi animale (30–40 g/zi) și bogată în uleiuri vegetale (floarea soarelui, porumb);

— săracă în proteine când există o atingere renală.

În general, dieta nu va fi excesivă de severă, lipsind bolnavul înutil de placerea de a trăi.

Dr. Aurel PENCEIE

(Va urma)

Curier medical

cum și cât să lucreze, să renunțe la tutun, alcool, cafea și foarte important, să respecte întocmai schema terapeutică și controalele periodice necesare.

Trebuie să se țină seama de un raport corect între timpul de muncă, odihnă și recreație, ținând seama de vîrstă pacientului și severitatea HTA. Se recomandă plimbări zilnice, gimnastică aproximativ 10–15 min. zilnic, turism moderat, chiar și înnot. Sunt contraindicate băile de soare excesive.

Cura de altitudine medie 800–

tratamentului medicamentos antihipertensiv, care au acțiune sedativă și nu de puține ori dau scăderi brusă de tensiune.

DIETA: pentru o hipertensiune arterială necomplicată, se recomandă o dietă ușor hiposodată (cu sare puțină), cu aproximativ 6 g sare/24 ore. Acest lucru se obține astfel:

— a nu se folosi sare la masă;
— a se găsi fără sare;
— a se permite pâine și mămăligă cu sare;
— a se evita alimentele bogate în sare, ca: mezeluri, pește oceanic,

Însemnări vechi

(urmăre din pag. 1)

1. La Voicu Roșculeț senator, 150;
2. La Ion Popia, 100;
3. Păr. Diacon Martinovici pentru clopote, scânduri, și niște brazi ce le-a cumpărat de la biserică, 48,34.
4. Bani gata în mâna gocimanului Stan Găitan, 324,92. Suma 623,26.

Pentru aceasta are să dea sama la anu viitor dumnealui gocimanul Stan Găitan".

Printre cei mari iscălesc aceste societăți sunt și următorii pe cari î-am putut deschide: Ignatie Karabet protopop, Alexie Verzea și Neagoe Popia preoți, Stan Găitan gociman, Ion Popia, Ion Șeitan, Jordache Pârșoiu, Ion Roșculeț, Bucur Sin, Radu Găitan și Maria Gologan, jurații bisericii.

1833 — În acest an s-a cheltuit pentru o casă de piatră pentru școală (?) cu toate cele trebuin-

cioase în total 2300 fl.

1835 — S-a acoperit turnul bisericii cu tablă și a costat 2838 fl. 14 cr. Tot în acest an s-a făcut și ciasornicul din turn de către ciasornicul ungur Foris Janos, cu 700 fl. În plus s-a mai cheltuit pentru alașul ceasornicului suma de 263 fl. 49 cr.

1839 — În acest an se pavează biserică cu blocuri mari de piatră pentru care se dă acontă 750 fl. iar în anul următor se completează suma pentru pavat, plătindu-se încă 1951 fl.

1846 — Apar chirile de la cele două „bolte“ (prăvălii) proprietatea bisericii.

Tot atunci se strângă de la 93 de binefăcători 808 fl. 16 cr. pentru împresurarea bisericii cu zid.

1850 — Acest an a fost cu ghinion, căci „rebelii“ au furat din lada bisericii suma de 333 fl., iar una din „bolte“ fiind jefuită, nu s-a luat chiria.

Averea bisericii se ridică în a-

cest an, la 829,29 fl. dintre cari 267,30 sunt proveniți din trasul clopotelor pentru cei 107 morți căti au fost în acel an.

Tot în acest an moare gocimanul Stan Găitan căci se găsește următoarea însemnare: „De vreme ce gocimanul bătrân a reposat, adică Stan Găitan, căruia era protocoloale și cheia incredință, până la o altă rânduială se incredințează acelea gocimanului următor Voicu Roșculeț“.

1853 — Apare ca preot Radu Popa.

1855 — Oprea Solomon donează bisericii 1500 fl. sub următoarele condiții: „Să nu se atingă de ei nimeni, ci să le dea cu dobândă, sau să se investească în ceva aducător de venit. Din venitul acestui capital după moartea lui să se cheltuiască 20 fl. cu 4 parastase: 2 la Sâmbetele morților, unu la Joiu Mari și unu la hramu bisericii. Restul să intre în fondul școalei spre ajutorarea copiilor

fără părinti și săraci. Tot venitul de pe capital, cât e în viață să fie dat la copiii săraci — numai după parastase.

Tot în acest an — 1855 — se hotărăște „ca de acum înainte orice venit se va încasa de pe străne să intre în fondul școalei normale răsăritene. Fondul să fie administrat de o eforie compusă din 3 reprezentanți de la Biserică Veche și 3 de la cea nouă. Venitul de pe capital să fie adăugat la acestui fond să se împartă în cinci părți: Două părți să se dea la școală cu 2 clase de la Biserică veche; 2 părți la școală cu două clase de la Biserică nouă, iar a cincea parte să se dea la clasa treia, care se va așeza la mormintele vechi pentru pruncii de la amândouă comunități“.

N.R.: Publicăm aceste documente pentru a aminti că pe aceste plăiuri a existat întotdeauna o bogată viață spirituală, o preocupare concretă a mocanilor pentru a susține biserică și școală, bine organizate pentru acele timpuri, ca instituții de bază în afirmarea ființei noastre naționale.

1. Dărjan Liviu	5000
2. Carpiu Victor	5000
3. Taraș Octavian	10000
4. Roșculeț Claudiu	10000
5. Zavariache C-tin	10000
6. Bârsan Horia	10000
7. Vlad Ioan	10000
8. Taraș Mircea	10000
9. Brânza Nicolae	10000
10. Eftimie Ioan	5000
11. Matepiuc Daniela	5000
12. Casapu Ștefan	5000
13. Costea Ștefan	5000
14. Bâncilă Nicolae	5000
15. Poenaru Ion	5000
16. Comșa Eugen	5000
17. Zangor Lucia	5000
18. Crăciunescu Virgil	5000
19. Vlad Adriana	5000
20. Roșculeț Abigail	5000
21. Munteanu Dan	5000
22. Munteanu Cornel	5000
23. David Fănică	5000

ASOCIAȚIA CULTURAL SPORTIVĂ IZVORUL SĂCELE

Tabel nominal

cu membrii cotizanți pe trimestru IV 1994

24. Banciu Gheorghe	5000	41. Ciurea Daniel	5000
25. Bârsan Teodor	5000	42. Ghia Mircea	5000
26. Plăiașu C-tin	5000	43. Giurgiu Traian	3000
27. Lupu Ștefan	5000	44. Median Dan	3000
28. Lupu Adela	5000	45. Teșileanu Costin	3000
29. Mătase Eugen	6000	46. Slăbilă Ioan	3000
30. Costea Dumitru	5000	47. Clinciu Sorin	3000
31. Șerban Rodica	5000	48. Orez Ioan	3000
32. Butu Ioan	5000	49. Nechifor C-tin	3000
33. Seitan Adrian	5000	50. Ursuț Ioan	3000
34. Voinea Dumitru	5000	51. Căian Aurel	3000
35. Zamfir Dan	5000	52. Păiț Ioan	3000
36. Jinga Romulus	5000	53. Jerăn Gheorghe	3000
37. Ghia Petre	5000	54. Lungu C-tin	3000
38. Munteanu Gheorghe	5000	55. Florescu Gh.	3000
39. Butu Mihai	5000	56. Ghișoiu Dorin	3000
40. Gocșman Ioan	5000	57. Teșileanu Emil	3000

58. Cârstea Loredana	3000
59. Neacșu Lucian	3000
60. Zlatea Mircea	3000
61. Median Icuța	3000
62. Serbănescu Adrian	3000
63. Alexandru Ioan	3000
64. Leșescu Mihai	3000
65. Bucurenciu Ana	3000
66. Gologan Gheorghe	3000
67. Albuleț Victor	3000
68. Stoicescu Nicolae	3000
69. Cosma Maria	3000
70. Ulea Angela	3000
71. Nistor Mihai	3000
72. Bulat Elena	3000
73. Bulat Florentin	3000
74. Avram Vasile	3000
75. Taflan Sanda	3000
76. Debu Gheorghe	3000
77. Bucurenciu Alexandru	3000
78. Cofei Ioan	1500
79. Petruț Emil	1500

Adriana VLAD

Memorialul „Ion Tocitu“

TRADIȚIE SĂCELEANĂ

Încă ne mai amintim cu plăcere de concursurile de schi alpin și schi fond pe care „nea Ion“ le organiza, aproape în fiecare duminică de iarnă, pe părția „Tăieturică“ sau pe „Fășie“, concursuri la care participau elevi de la toate școlile din Săcele, Râșnov, Predeal, Bran.

Ne aducem aminte de „ceaiul cald“ care era oferit concurenților la școală din Gârcin; de deplasările pe care schiorii, elevi săceleni, le făceau la concursurile de schi organizate la Predeal, Râșnov etc.; de schiorii săceleni participanți la camionatele școlare de schi, în perioada anilor 1960—1974, la căre s-au evidențiat Barbu Nicolae, Barbu

schiorii amatori, la toate categoriile de vîrstă.

Pentru a clarifica unele neînțelegeri sau interpretări, menționăm că denumirea concursului a fost „Cupa Ion Tocitu“ și numai după trecerea în neființă a lui „nea Ion“, a fost numit „Memorialul Ion Tocitu“.

Anul acesta, concursul s-a desfășurat în data de 5 februarie pe părția din Bunloc, în condiții meteorologice bune și cu o organizare foarte bună.

A fost înregistrat un număr record de participanți: 156 concurenți la toate categoriile de vîrstă.

Am avut concurenți de la cei sub 6 ani (Ursuț Horia, Borbath Tomăș, Borbath Aron, Jantă Alexandru, Ghimbășan Ionuț, Rîșnoveanu Radu, Petrea Bianca, Centina Horia — cel mai Tânăr concurrent), până la peste 60 ani (Ghimbășan Nicolae — 65 ani, Coliban Nicolae — 74 ani, colaborator apropiat al profesorului Tocitu).

Concursul a fost o reușită, atât datorită organizării, cât și ca urmare a sponsorizării lui, de către:

- SC „Electroprecizia“ SA Săcele;
- SC „Gorun“ SRL;
- Primăria Orașului Săcele;
- Sindicatul Liber „Electroprecizia Săcele“;
- SC „Gyros“ SRL.

O deosebită satisfacție a produs organizatorilor și concurenților, prezența la concurs a celor doi fiți ai profesorului Tocitu — inginerii Viorel și Liviu Tocitu — care au fost încântați de numărul mare de participanți și de modul de desfășurare a concursului.

Au fost oferite premii de participare pentru toți concurenții până la 15 ani, și premii în obiecte și bani, pentru ocupanții locurilor 1, 2, 3 la toate categoriile de vîrstă.

De asemenea, fiecare concurrent a beneficiat de un ceai cald la cabana și de o urcare cu telescaunul, gratuite.

Căștigătorii locurilor I din acest an au fost: Ghimbășan Ionuț, Petrea Bianca, Mihalache Vlad, Trifu Ira, Moise Mircea, Richea Daniela, Kiss Attila, Fejervari Ada, Cocoșlă Ionuț, Cimpoačă Mihaela, Petrea Stefan, Mihalache Virgil, Coliban Gabriela, Nicolae Ghimbășan, Coliban Nicolae — veteranul concursului.

Vom continua organizarea acestui concurs care a devenit o tradiție în schiul săceleean, cel de anul acesta fiind al 21-lea concurs, având în vedere larga participare de care se bucură și în special scopul nobil al manifestării, acela de a evidenția activitatea deosebită a profesorului Ion Tocitu, cel care a reușit să duce pe cele mai înalte culmi sportul săceleean, în special schiul.

Organizatorii concursului au fost: ing. Coliban Nicolae; prof. Nistor Mihai; ing. Bârlea Vasile; Coliban Nicolae — senior.

A consemnat:

Ing. Nicolae COLIBAN

Mircea, Petrea Stefan, pe primele prechi de schiuri competitive la vremea aceea, aduse în Săcele etc.

Dacă ne amintim de toate acestea credem că nu greșim în a aprecia că o mare parte din toată activitatea sportivă a orașului Săcele, din acele vremuri, se datorează profesorului Ion Tocitu, pe care îl considerăm cel mai mare susținător și animator al sportului școlar din orașul Săcele, în ultimii 50 de ani.

Îi „calcă pe urme“, cu succes, profesorii Nistor Mihai, Teșileanu Constantin, Petrea Stefan, Barnu Nicolae.

Pentru a-i cinsti întreaga activitate, pentru a-i arăta recunoștință, încă în timpul vieții, pentru tot ce a făcut în cariera dumnealui, foștii elevi Nistor Mihai și Munteanu Gheorghe au hotărât ca în 1971 să organizeze un concurs de schi dotat cu „Cupa Ion Tocitu“.

Fiind o fire foarte modestă, „nea Ion“ s-a opus inițial acestei idei. Concursul s-a organizat pe „Tăieturică“.

Prinții organizatorii acestei prime ediții mai putem aminti pe lângă cei doi inițiatori, pe: Coliban Nicolae — senior, Milu Andrei, Dorol Gomolea, Pötârnice Emil, Gomolea — senior.

Ideeia acestui concurs a prins rădăcini și de la an la an, tot mai mulți elevi din Săcele, Brașov și chiar din țară participă la această manifestare, care s-a cristalizat într-un concurs de schi alpin pentru

Urmași vrednici ai profesorului Ion Tocitu

— Antrenor federal la schi alpin NICOLAE BARBU —

Marți, 14 februarie 1995, mă aflu în vizită la familia Barbu Nicolae, în Turcheș, str. 7 Izvoare nr. 46.

Motivul principal îl constituie faptul că dl. Barbu Nicolae, descendent dintr-o familie de săceleni — mama, Elena, fiică de mocani, născută Costea, tatăl, Aurel Barbu, fost comerciant, este un discipol al celui care a fost prof. Ion Tocitu. Din acest motiv am considerat că este binevenit să-i solicităm un interviu.

— Domnule Barbu, vă rugăm să ne faceți o prezentare a evoluției dv. la schiul alpin.

— Sunt născut în 1953, luna martie, pe data de 10. Am început să schiez, împreună cu Dan, fratele mai mare, de la vîrstă de 6 ani. Dar prin clasa a IV-a am fost elevul lui „nea Ion Tocitu“, participant la concursuri de casă (în Săcele), fiind elev la școală generală de pe lângă Liceul Teoretic de la Primăria Veche. Din clasa a VII-a sau a VIII-a am participat la concursurile de copii din Predeal, Poiana Brașov, Râșnov.

A fost perioada inițierii, a punerii temeliei piramidei ce va urma. Din 1968 am fost transferat d-lui prof. Mihai Sulica și legitimat la C.S. „Energia“ (viitorul club „Brașovia“), unde exista o bază materială cu mult mai bună.

În perioada 1971—81 am fost legitimat la C.S. Dinamo Brașov, unde am avut cele mai mari realizări ca sportiv. Din 1981 sunt antrenor la C.S.D. Brașov, actualmente fiind și antrenor la lotul național de seniori.

— Te rugăm să ne relatezi câteva momente de început la schi.

— Mi-aduc aminte cu plăcere că primele schiuri le-am obținut de la Casa de Cetire, unde se afla sediul Asociației Sportive Izvorul, ocazie cu care am fost și legitimat.

Sub îndrumarea prof. I. Tocitu, au apărut și primele rezultate, culminând cu obținerea titlului de campion național de copii în 1967.

— Ce rezultate deosebite ai avut în activitatea competițională?

— Sub îndrumarea antrenorilor Gohn Kurt și regatul Vasile Bobiță, la Dinamo Brașov, în competiții interne și internaționale, am obținut permanent locuri fruntașe, doavă fiind colecția de medalii și diplome pe care v-o prezint. Vă pot enumera: de mai multe ori vicecampion național la slalom și coborâre, un loc II la Dinamoviada Internațională și clasări în primii 10 la concursuri desfășurate în: Polonia, Bulgaria, Austria, Cehoslovacia, Rusia.

— Care au fost satisfacțiile acestei activități competiționale?

— Am avut ocazia să schiez începând cu schiuri Popular, apoi cu Vedel, schiuri pe care le-am primit de la prof. Tocitu, până la cele mai competitive mărci.. Mi-aduc aminte cu plăcere de concursurile de copii care se organizau cu ajutorul părinților pe „Tăieturică“, încheiate cu tradiționalul ceai fierbinte, o strângere de mână, o diplomă și un îndemn din partea prof. Tocitu. Bineînțeles, clasările pe podium mi-au dat satisfacția faptului împlinit, a izbânzii pe plan sportiv. Nu pot trece cu ve-

derea faptul că participând la concursuri în afara țării, am avut ocazia de a vedea unele din cele mai vestite stațiuni montane din Europa.

— Dar satisfacțiile ca antrenor?

— Am început în '81 ca antrenor al unei grupe de copii din Săcele, urmând ca din '82 să fiu alături de fostul antrenor Kurt Gohn, până în '86 când am preluat conducerea alături de fostul meu coechipier, multiplul campion, Dan Cristea, cu care colaborez și în prezent

În această perioadă, an de an, sportivii noștri, atât băieți cât și fete, au obținut titluri de campioni naționali.

— Cum se continuă tradiția schiului în familia Barbu?

— Mă bucură nespus faptul că Bogdan, fiul meu, cu consimțământul soției Mihaela, practică de mic schiul, ajungând actualmente la vîrstă de 15 ani să fie legitimat la C.S. Brașovia, să adune 5 titluri de campion național (în 1983 — 2 titluri și 3 în 1984), să fie de 3 ani component al lotului național de copii, având un ultim rezultat locul 21 la concursul Topolina, desfășurat în stațiunea Monte Boudom din Italia, acest concurs fiind un mini campionat mondial, cu participarea a 40 de țări.

Oașa, la cei numai 10 ani ai săi practică schiul, însă, deocamdată, numai în familie.

— Pentru că ai pomenit de generația copiilor de astăzi, marilor campioni de mâine, ce crezi că ar trebui făcut pe viitor, în Săcele, pentru ieșirea schiului alpin din anonimat?

— Consider că profesorii de sport din școlile generale, ar trebui să se preocupă efectiv de sporturile de iarnă, luând pilda celui ce a fost prof. Ion Tocitu. Ar trebui înființată o asociație sportivă de profil pe lângă o școală, sau o unitate economică, sub coordonarea Primăriei. Ar trebui valorificată la maxim părția și zona Bunloc, părția fiind actualmente perfectă, competitivă la nivel de copii și juniori.

— Care sunt sfaturile pe care le dai sportivilor tăi și, cu această ocazie, copiilor dornici să practice schiul în general?

— Sportul, lupta sportivă, concursurile, pe lângă aspectul benefic sănătății, creează caracterul echilibrat, puternice, un mod de viață și gândire ordonat, elemente care consider că sunt deosebit de importante în formarea fiecărui individ, elemente care te determină să faci totul mai bine, chiar cel mai bine.

— D-le Barbu, îți mulțumim pentru amabilitate, și-ți dorim multă sănătate și succes în activitatea viitoare.

— Vă mulțumesc și mă bucur de reparația revistei „Plaiuri săcelene“ sperând ca bunele tradiții ale săcelenilor să poată realiza în curând acel climat de sport de masă benefic nouă, tuturor, confirmând încă o dată dictonul latin „Mens sana in corpore sano“. Sing. Lucian ZANGOR

Curier juridic

Răspunderea pentru lucrurile ce le avem sub pază

Instituția juridică a răspunderii pentru lucrurile ce le avem sub pază, are o vechime considerabilă. Întâlnim această formă de răspundere, în Pravila lui Vasile Lupu, unde se făcea vorbire de „pagubele ce fac dobitoacele“.

Reglementări asemănătoare au fost cuprinse și în Codul civil român care a fost realizat, având ca model Codul francez.

Definirea răspunderii pentru faptele lucrurilor ce le avem a fost realizată print art. 1001 și 1002 Cod civil corroborate cu art. 999 Cod civil.

Art. 1001 — definește răspunderea pentru fapta animalului astfel:

„Proprietarul unui animal, sau acela care se servește de dânsul, în cursul serviciului, este responsabil de prejudiciul cauzat de animal, sau că animalul se află sub paza sa sau că a scăpat“.

Art. 1002 — privitor la răspundere pentru imobilele deținute prezintă următoarea definiție:

„Proprietarul unui edificiu este responsabil pentru prejudiciul cauzat prin ruina edificiului, când ruina este urmarea lipsei de întreținere sau a unui viciu de construcție“.

Formele răspunderii pentru

ELECTROPRECIZIA S.A.

2212 Săcele - Brașov
str. Parcului 18
phone: 40-92-27.07.83
fax: 40-92-27.19.98
tlx: 61285

PRODUSE NOI

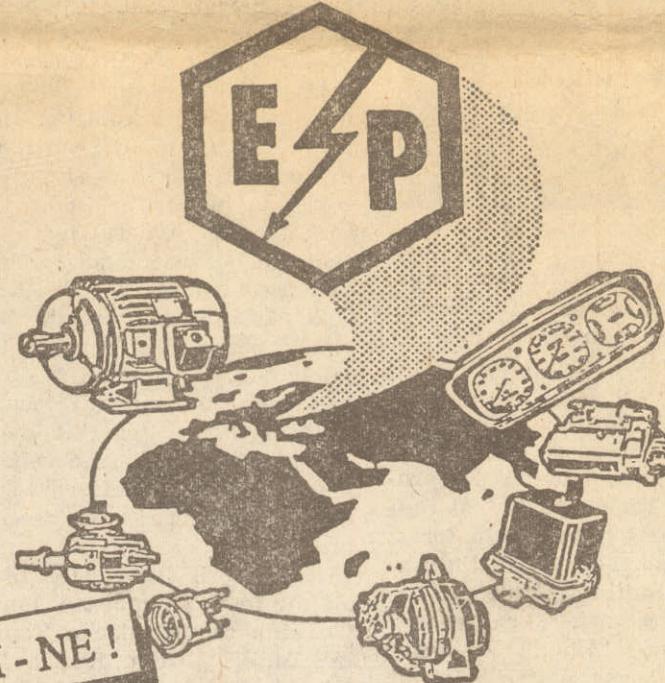
Mașini de spălat - 2,5 kg rufe

Maşini de găurit - 13-16 mm

Grup generator - motor -2,2 kV.A

Motoare monofazate - 0,18-2,2 kW

Mori pentru cereale și furaje

CONTACTAȚI - NE !

ELECTROPRECIZIA S. A.
partenerul și colaboratorul
dumneavoastră de marcă,
vă asigură prin produsele sa-
le calitate, fiabilitate, sigu-
ranță și competitivitate.

COLECTIV DE REDACȚIE

prof. V. CARPIN   **ing. ZAMFIR DAN**
ing. TARAŞ OCTAVIAN   **ec. MILU ALEXANDRESCU**
ing. ROŞCULEȚ CLAUDIU   **prof. CUJBĂ ILIE**
JON EFTIMIE

COLABORATORI

ec. GIURGIU TRAIAN VLAD ADRIANA
ing. TARAŞ MIRCEA ANGELESCU MARIA
ing. MĂTASE EUGEN prof. BULAT ELENA
ec. CIUREA DANIEL ec. MATEPIUC DANIELA
dr. PENCIU AUREL prof. MOLDOVAN NICOLAE
sing. ZANGOR LUCIAN

